

**ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО**

**Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра психології, філософії та суспільних наук**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового
гуманітарного інституту

Сергій ГУБАРЄВ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ФІЛОСОФСЬКО-СВІТОГЛЯДНІ ПАРАДИГМИ СУЧАСНОСТІ»

Третій (доктор філософії) рівень вищої освіти

Освітній рівень **доктор філософії**

Галузь знань **03 гуманітарні науки**

Спеціальність **033 Філософія**

Освітня програма **Філософія**

Тип дисципліни **вибіркова**

КИЇВ-2024

Розробник: Кудря І. Г., професор психології, філософії та суспільних наук
навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного
університету імені В.І. Вернадського, доктор філософських наук, професор

Силабус схвалено на засіданні кафедри психології, філософії та
суспільних наук
Протокол від 09 вересня 2024 року № 2

В.о. завідувача кафедри психології, філософії та
суспільних наук _____

О. ДРОБОТ

Погоджено:

Гарант освітньої програми _____ КУДРЯ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Назва навчальної дисципліни, код в ОПШ	ФІЛОСОФСЬКО-СВІТОГЛЯДНІ ПАРАДИГМИ СУЧАСНОСТІ ВБ 2.
Статус навчальної дисципліни	Вибіркова
Рік навчання, семестр у якому викладається дисципліна	Рік навчання 2й. Семестр 3-й
Обсяг навчальної дисципліни	4 кредити, 120 год., у т.ч.: лекцій – 16 год., семінарів – 16 год., самостійної роботи – 88 год.
Вид підсумкового (семестрового) контролю	Залік
Інформація про консультації	1 год./тиждень за графіком консультацій
Мова викладання	Українська
Прізвище, ім'я, по батькові викладача (науковий ступінь, вчене звання, посада)	Кудря Ігор Георгійович, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії та історії
Контактна інформація викладача	kudria.ihor@tnu.edu.ua 066-433-55-38
Посилання на силабус на веб-сайті Університету	

2. Опис навчальної дисципліни

Анотація дисципліни	Навчальна дисципліна «Філософсько-світоглядні парадигми сучасності» належить до переліку вибіркових дисциплін для підготовки фахівців третього освітньо-наукового ступеня «доктор філософії» і становить основу філософсько-методологічної
---------------------	--

	<p>підготовки фахівців. Вона спрямована на формування сучасного філософського світогляду, науково-методологічного мислення та широкої універсальної гуманітарної культури здобувача. У програмі аналізуються сучасні концепції, теорії, напрями, моделі вітчизняного та світового науково-філософського осмислення та розуміння актуальних проблем розвитку сучасної цивілізації.</p>
Мета вивчення дисципліни	<p>сприяти формуванню загальнотеоретичних та методологічних засад наукового мислення та наукового пізнання, їх практичному використанню у майбутній професійній діяльності вченого освітньо-наукового ступеня «доктор філософії».</p>
Препозит	<p>Історія філософії Філософія науки</p>
Постпозит	<p>Педагогічна практика</p>
Формат проведення дисципліни	<p>Лекції, семінари, бесіди і дискусії на семінарах, індивідуальні дослідження, перегляд і аналіз відеоматеріалів. Дистанційна форма: платформа Google Meet.</p>

3. Перелік компетентностей, яких набувають здобувачі третього рівня освіти при вивченні навчальної дисципліни.

ЗК5. Здатність розв'язувати комплексні проблеми філософії на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

ЗК6. Здатність до розуміння сучасної наукової методології, здатність до застосування методів наукового пізнання; проведення науково-дослідної діяльності; розробка та впровадження дослідницьких проектів, star-up; методологічно і технологічно грамотне здійснення наукового дослідження, інтерпретація його результатів; ефективно висвітлення і поширення знань, щодо наукових досліджень та інновацій.

ФК1. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у філософії та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з філософії та суміжних галузей.

ФК3. Здатність застосовувати методи філософського і міждисциплінарного дослідження, виявляти їх евристичні можливості та межі, використовувати релевантний дослідницький інструментарій.

ФК5. Здатність аналізувати, систематизувати та узагальнювати результати міждисциплінарних наукових досліджень у сфері філософії, оцінювати сучасний стан і тенденції розвитку філософії.

4. Програмні результати навчання відповідно до освітньо-професійної програми.

РН1. Мати передові концептуальні та методологічні знання з філософії і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з філософії, отримання нових знань та здійснення інновацій.

РН3. Ефективно застосовувати у фаховій діяльності знання основних положень теоретичної і практичної філософії, історії світової та вітчизняної філософської думки, а також основних напрямів та провідних тенденцій у сучасній світовій філософії.

РН4. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, прикладних досліджень, наявні літературні дані; аналізувати досліджувану проблему з урахуванням широкого інтелектуального та соціокультурного контекстів.

РН6. Глибоко розуміти загальні принципи та методи філософських наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері філософії та у викладацькій практиці.

3. Структура навчальної дисципліни (тематичний план)

ДЕННА ФОРМА

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	Всього	у тому числі			
		л		сем.	с. р.
1	2	3	4	5	6
Розділ 1. Глобалізаційна парадигма: соціокультурний контекст					
Філософія нестабільності та концепція керованого хаосу в методології аналізу основних глобалізаційних викликів у XXI столітті.	16	2		2	12
Соціокультурні альтернативи глобального розвитку.	16	2		2	12
Трансгуманістичні інтенції науково-інформаційної та біотехнологічної революцій.	28	4		4	20
Разом за розділом 1	60	8		8	44
Розділ 2. Інформаціональна та біотехнологічна парадигми					
Штучний інтелект та біоакінг як науково-технологічні доміанти та альтернативи природній еволюції людства.	24	4		4	16
Свобода і відповідальність людини в епоху цифрових і біологічних технологій.	18	2		2	14
Інформація та біологічні технології у стратегіях глобального розвитку.	18	2		2	14

Разом за розділом 2	60	8		8	44
Усього годин	120	16		16	88

6. Індивідуальне завдання

Теми творчих робіт

1. Філософський світогляд XXI століття: теоретичний концепт.
2. Соціогуманітарний дискурс основних концепцій глобалізації.
3. Сучасна глобальна наука як постнекласичний тип наукової раціональності.
4. Методологія та метатеорія сучасної науки: когнітивний аналіз.
5. Філософія інновацій в теорії і практиці постіндустріального суспільства.
6. Соціально-філософські рефлексії сучасної економіки.
7. Інформаційний виклик постіндустріальній цивілізації.
8. Антропологічні імперативи філософського світогляду XXI століття.
9. Глобальні ідеології: контамінація, дивергенція та конвергенція.
10. Масовізація та аберації глобалізованої свідомості та культури.

Орієнтований перелік питань для підсумкового контролю.

1. Глобальні виклики XXI століття як світоглядні імперативи «ціннісної свідомості».
2. Технологічні та антропологічні компоненти в структурі світогляду.
3. Релятивізм як універсальний принцип світосприйняття та світорозуміння.
4. Глобальні домінанти ноосферного світогляду XXI століття.
5. Антропологізм у вимірах сучасного світогляду.
6. Криза сучасних метанаративів природоцентризму, соціоцентризму, теоцентризму, логоцентризму, телеоцентризму в філософському світогляді XXI ст.
7. Філософські засади і соціальне підґрунтя світоглядно-гуманістичного конструктивізму.
8. Соціогуманітарний дискурс основних концепцій глобалізації.
9. «Філософія нестабільності» та концепція «керованого хаосу» в системній методології аналізу основних глобалізаційних викликів у XXI столітті.
10. Глобалізація крізь призму протистояння, духовно-культурних кодів «Північ-Південь».
11. Технотронні та соціально-економічні парадигмальні альтернативи глобального розвитку.
12. Ресурси, інтелект, технології як фактори глобалізації.

13. Релятивізм та глобалізація сучасних глобальних процесів.
14. Глобалізація, інтернаціоналізація і конвергенція: редукція визначень та діалектика розуміння.
15. Глобалізм, альтерглобалізм та антиглобалізм в світоглядних структурах сучасного суспільства.
16. Тенденції транснаціоналізму та транслокальності: релевантність концептуального змісту практиці глобального розвитку.
17. Глобальне суспільство «громадян світу».
18. Інноватика як парадигма сучасної науки та практики.
19. Постнекласичні концепції інновації: філософські виміри та евристичний аналіз.
20. Інновація – форма виразу суб'єктної раціональності якісно новим способом.
21. Соціальна та когнітивна інституціоналізація інновацій.
22. М'яке державне регулювання і кінець доктрини неоліберального ринку в інноваційних процесах.
23. Теорія інновації і світогляд науковця.
24. Інноваційні структури та «мозкові» і експертно-наукові центри.
25. Світовий досвід у розбудові національних та транснаціональних інноваційних систем.
26. Творці інновацій: носії оригінальних способів мислення.
27. Творчо-інноваційне мислення дослідника.
28. Наукове дослідження та впровадження його результатів як інноваційні процеси.
29. Особливості прояву сучасних інноваційних практик в українському суспільстві.
30. Інформаційне суспільство як продукт раціональності нового типу.
31. Світова інформаційна спільнота на шляху до суспільства знань.
32. Переваги та ризики раціональності технотронної ери.
33. Трансгуманізм та постгуманізм.
34. Трансгуманістичні інтенції науково-інформаційної революції.
35. Свобода і відповідальність людини в епоху цифрових технологій.
36. «Штучний мозок» та «штучний інтелект» як науково-технологічні домінанти та альтернативи природній еволюції людства.
37. Комп'ютерне мислення та комп'ютерна свідомість.
38. Перспективи людського безсмертя (іморталізму).
39. Інформаційна грамотність та інформаційна культура.
40. Інформація та інформаційні технології у стратегіях гуманітарного розвитку.
41. Інформація і цифрова могутність країни.
42. Філософські універсалиї в глобальних трансформаціях сучасних ідеологій.
43. Ідеологічні смисли та ідеологічні практики в структурі цінностей сучасної людини.

44. Ідеології сучасного та майбутнього: синергетичний аналіз.
45. Неоліберальні, неоконсервативні та постсоціалістичні модернізації сучасних ідеологій.
46. Ідеології релігійного фундаменталізму, їх зв'язок з радикалізмом, екстремізмом та тероризмом.
47. Регулятивно-управлінські виміри ідеології як засобу соціальних комунікацій.
48. Ідеосфера сучасного інформаційного суспільства.
49. Економічні деривації ідеологічних конструкцій: діалектика взаємозв'язку.
50. Традиційні й нетрадиційні ідеології та українська національна ідея.

7. Технічне та програмне забезпечення (обладнання)

Технічне забезпечення дає можливість приєднання кожного здобувача до навчальної платформи Google Classroom, де розміщуються навчальні матеріали, здійснюється оцінювання навчальних досягнень. Режим дистанційного навчання дає можливість приєднання кожного здобувача вищої освіти до програми Meet (для занять у режимі відеоконференцій). Програмне забезпечення – стандартне для освітньої сфери.

8. Політика курсу

Якщо аспірант пропустив заняття з поважної причини, йому треба мати мінімальну кількість балів для допуску до екзамену – 30 балів. Отримати їх можна, підготувавши три доповіді за темами семінарських занять, два індивідуальних завдання та інші види робіт за власним вибором. Методи контролю виконаних завдань: співбесіда та захист індивідуального науково-дослідного завдання. Відпрацювання пропущених семінарів передбачає письмову підготовку за планом семінарського заняття та співбесіду з викладачем.

9. Методи навчання

Лекція – інформативно-доказовий виклад навчального матеріалу.

Метод лекції передбачає ознайомлення аспірантів з її планом, що допомагає стежити за послідовністю викладу матеріалу. Важливо навчити аспірантів конспектувати зміст лекції, виділяючи в ній головне. Це розвиває пам'ять, сприйняття, волю, вміння слухати, увагу, культуру мови. При проведенні лекційних занять методи готових знань (коли аспіранти пасивно сприймають подану викладачем інформацію, запам'ятовують, а в разі необхідності відтворюють її) поєднуються з дослідницьким методом (який передбачає активну самостійну роботу аспірантів при засвоєнні знань: аналіз явищ, формулювання проблеми, висунення і перевірка гіпотез, самостійне формулювання висновків). На початковому етапі вивчення нової інформації на лекціях переважає пояснювально-ілюстративний (інформаційно-рецептивний)

метод, при якому викладач організовує сприймання та усвідомлення аспірантами інформації, і ті, хто навчається, здійснюють сприймання, осмислення і запам'ятовування її. Коли викладач відчуває готовність аспірантів до інших методів навчально-пізнавальної діяльності, використовуються такі методи:

– репродуктивний: викладач дає завдання, у процесі виконання якого аспіранти здобувають уміння застосовувати знання за зразком;

– проблемного виконання: викладач формулює проблему і вирішує її, аспіранти стежать за ходом творчого пошуку (аспірантам подається своєрідний еталон творчого мислення);

– частково-пошуковий (евристичний): викладач формулює проблему, поетапне вирішення якої здійснюють аспіранти під його керівництвом (при цьому відбувається поєднання репродуктивної та творчої діяльності аспірантів);

– дослідницький: викладач ставить перед аспірантами проблему, і вони вирішують її самостійно, висувуючи ідеї, перевіряючи їх, підбираючи для цього необхідні джерела інформації.

У викладанні лекційного матеріалу переважає пояснювальний метод, при якому викладач не тільки повідомляє певні факти, але й пояснює їх, домагаючись осмислення, засвоєння аспірантами.

При наявності наочного матеріалу за темою лекції (відеофільми, презентації тощо) використовується інструктивно-практичний метод викладання, при якому викладач інструктує тих, хто навчається, не тільки словесними, але й наочними або практичними засобами.

Для виконання індивідуального завдання використовується спонукальний метод навчання, коли викладач разом із аспірантами формулюють проблемні питання і завдання, організовуючи самостійну діяльність тих, хто навчається. Аспіранти при цьому, у свою чергу, самостійно здобувають і засвоюють нові знання.

10. Система оцінювання та вимоги

Система вимог дотримання принципів академічної доброчесності, етики, дедлайну, відвідування занять, відпрацювань пропущених занять:

- вивчення дисципліни передбачає роботу в колективі відкритим до конструктивної критики.

- Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин навчання може відбуватись в дистанційному режимі за погодженням із викладачем дисципліни.

- самостійна робота включає в себе теоретичне вивчення питань, що стосуються тем лекційних занять, які не ввійшли в теоретичний курс, або ж були розглянуті коротко, їх поглиблене опрацювання за рекомендованою літературою, а також виконання завдань з метою закріплення теоретичного матеріалу.

- під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності: при використанні інтернет-ресурсів та інших джерел інформації здобувач повинен вказати джерело, використане під час виконання завдання.

Оцінювання виконання індивідуальних завдань

Індивідуальна робота (доповідь, творча робота) має бути виконана студентом особисто на основі вивчення наукової літератури та/або філософських і культурологічних джерел. Текст індивідуальної роботи має бути забезпечений посиланнями на матеріали наукових публікацій чи документи з посиланнями на джерела. Дотримання всіх вимог дозволяє оцінити роботу до 10-20 балів. Невиконання умов підготовки роботи, відсутність посилань, але наявність певної самостійної роботи дає орієнтовно до 10 балів. Відсутність власної роботи, переписування чужих текстів – 0 балів.

Критерії оцінювання

«Відмінно», якщо здобувач твердо засвоїв програмний матеріал, продемонстрував глибоке та всебічне знання філософсько-наукових джерел, вміння послідовно, логічно та аргументовано викладати матеріал, розуміти філософські поняття, категорії; аналізувати події і явища, вміє робити порівняльну характеристику різних думок, філософських, культурологічних концепцій; відстоювати власні погляди на ту чи іншу проблему, робити правильні й достатньо аргументовані висновки й узагальнення, правильно відповідає на додаткові запитання;

«Добре», якщо здобувач засвоїв програмний матеріал, вивчив основні джерела, вміє послідовно та логічно викладати матеріал, робить в основному правильні та аргументовані висновки й узагальнення, але разом з тим допускає окремі неточності, що свідчать про недостатньо глибоке засвоєння матеріалу;

«Задовільно», якщо в засвоєнні здобувачем програмного матеріалу виявленні суттєві прогалини, у відповідях на питання допущені помилки, неправильні формулювання, які ґрунтуються на недостатньому знанні культурологічних явищ, матеріал викладено недостатньо послідовно, логічно та аргументовано, відповіді на додаткові запитання невпевнені й неточні;

«Незадовільно», якщо здобувач не знає значної частини програмного матеріалу, основного змісту джерел, відповідає на питання не послідовно, нелогічно, без належної аргументації, припускається суттєвих помилок у висновках, при викладі явищ, фактів і подій, не дає відповідей на додаткові запитання.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
80-89	добре	B	вище середнього рівня
75-79		C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65		E	виконання відповідає мінімальним критеріям
30-59	незадовільно	FX	необхідне перескладання
0-29		F	необхідне повторне вивчення курсу

11. Рекомендована література

Основна

1. Вандишев В.М. Філософія. Екскурс в історію вчень і понять : навч. посіб. Київ : Кондор, 2006. 474 с.
2. Губерський Л. Культура. Ідеологія. Особистість: Методолого-світоглядний аналіз. Київ : Знання України, 2002. 580 с.
3. Грубов В.М. Європейська безпека в умовах глобалізації: ліберальна парадигма: монографія. Київ: Тов. ФАДА ЛТД, 2007. 554 с.
4. Ружмон Д. Любов та західна культура. Львів: Літопис, 2000. 304 с.
5. Дзьобань О.П. Інформаційна безпека у проблемному полі соціокультурної реальності: монографія. Харків: Майдан, 2010. 260 с.
6. Джеймісон Ф. Постмодернізм, або Логіка культури пізнього капіталізму. К.: Курс, 2008. 504 с.

Допоміжна

7. Еріксен Т.Г. Тиранія моменту: швидкий і повільний час в інформаційну добу. Львів: Кальварія, 2004. 196 с.
8. Козлова О.Г. Інноваційна культура: Сутнісні характеристики : монографія. Суми: Сум. ДПУ ім. А.С.Макаренка, 2007. 140 с.
9. Лук'янець В.С. Сучасний науковий дискурс: Оновлення методологічної

- культури: монографія. К.: Центр практ. філософії, 2000. 304 с.
10. Шюц А. Структури життєсвіту. К.: Укр. центр духовної культури, 2004. 560 с.
11. Філософія політики: короткий енцикл. словник. Київ: Знання України, 2002. 670 с.
12. Хілько М.І. Екологізація політики. К.: Вадекс, 2014. 344 с.

Електронні інформаційні ресурси

<http://www.nbuv.gov.ua/> Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

<http://www.library.univ.kiev.ua/> Наукова бібліотека ім. М.Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка

<http://www.filosof.com.ua/> Інститут філософії імені Г.С.Сковороди НАН України

<http://plato.stanford.edu/> Філософська енциклопедія Станфордського університету. (Англійською мовою)